NOVEMBER 2017
NUMMER 1

Toegift

ANTON VAN WILDERODE

"Ik ben om het even wie maar ik adem mijn eigen aarde"

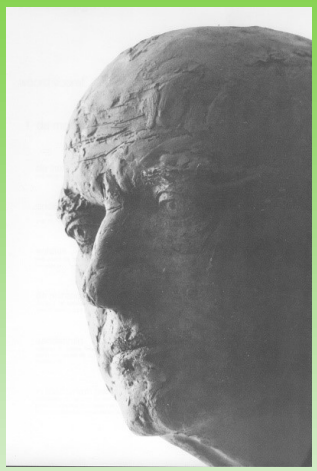

Inhoud:

- Het eerste nummer
- Startvergadering van de literaire werkgroep
- Kort verslag van de tentoonstelling in Lucca
- Kerstvertelling: 'Het herdertje van Pest'
- Weetjes over het VKSJ-kamp van 1963 in Tirol

HET EERSTE NUMMER

Het proefnummer dat we in augustus hebben gelanceerd is heel positief onthaald. We kregen tientallen ondersteunende reacties op het initiatief en dat heeft ons aangezet om er mee door te gaan. Slechts één persoon liet ons weten niet meer geïnteresseerd te zijn met de vermelding dat zijn mailbox een tsunami aan **nieuwsbrieven** te verwerken kreeg. En inderdaad ook wij worden overstelpt met infomails van de bank, van het ziekenfonds, van winkelketens … zodat het woord nieuwsbrief een bijna pejoratieve connotatie oproept. Zoiets willen we met dit blaadje uiteraard vermijden en we kozen daarom voor een andere naam: **"Toegift".**

'Toegift' is de titel van een kwatrijn van de dichter (La Madre '93 en Ex Libris '94). Die naam verwijst bovendien naar het extraatje aan info over Van Wilderode dat we met u willen delen. Het is immers de bedoeling om naast berichten over de werking van de literaire werkgroep ook weetjes en anekdotes rond het werk van Van Wilderode bij elkaar te sprokkelen die in ons geheugen of in zijn dagboeken nog verborgen zitten. We hopen dat de inhoud van 'Toegift' u soms eens laat wegdromen naar een poëtische wereld waar creativiteit met woord, klank en ritme de pracht van onze moedertaal ten volle tot zijn recht laat komen. Niemand beter dan de dichter kan ons daarin begeleiden.

Ik zag vandaag een schichtige, zwarte vogel onopvallend rondspringen in onze voortuin en bedacht hoe Van Wilderode datzelfde tafereel ooit observeerde en beschreef.

De merel is een glanzend-zwarte vorst
die mij met huppelsprongen naderen dorst,
de kraaltjes in zijn ogen van rood koper.
Ik zie het bonzen van zijn veren borst.

Het vierde kwatrijn uit 'Geluk' verschenen in Poedersneeuw.

Tijdens zijn lagere schooljaren raakte onze oudste zoon, naar het voorbeeld van Van Wilderode, in de ban van de dichtkunst. Hij vroeg aan heeroom Cyriel of die hem gedichten kon leren schrijven. Op een zomerse zondagnamiddag trok hij gewapend met pen en papier naar de 'poëzieklas'. Toen hij 's avonds thuiskwam - hij zag er allesbehalve enthousiast uit - vroegen we hem wat ze samen hadden geschreven. "Ik heb de hele namiddag niets anders moeten doen dan rondkijken en vertellen wat ik zag" klonk het ietwat ontgoocheld.

Klik op het passende icoontje indien u wil reageren op de inhoud van deze 'Toegift'.

STARTVERGADERING VAN DE LITERAIRE WERKGROEP

Met een klein hartje heb ik uitgekeken naar de respons op mijn oproep tot engagement als denker of doener in een literaire werkgroep die moet leiden tot een Anton van Wilderode Genootschap. Het werd een onverwacht succes. Een aantal bekende en minder bekende bewonderaars van het werk van de dichter boden spontaan hun medewerking aan. Mijn grote dank daarvoor.

En maandagavond 9 oktober was het dan zover. In het woonhuis van de dichter werd de kiem gelegd van het Anton van Wilderode Genootschap.
Het lijkt mij een ideaal moment om in het herdenkingsjaar 2018 met hernieuwde inzet en met frisse, creatieve ideeën aan de slag te gaan om de nagedachtenis aan Van Wilderode en de interesse voor zijn werk en zijn woonhuis levendig te houden.

Aanwezig: Egbert Aerts (1), Hildegard Coupé (2), Herman De Leeuw (3), Marc Neetesonne (4), Willem Persoon (5), Roger Tempels (6), Marc Diependaele (7), Hilde Van den Bossche (8), Patrick Van Belleghem (9), en Dirk Van Gysegem (10).

Verontschuldigd: Etienne De Hauwere, Myriam De Neve.

Deze eerste bijeenkomst is een kennismaking- en informatievergadering geworden waarop de visie van de initiatiefnemers verduidelijkt werd en bij de aanwezigen gepeild werd naar hun verwachtingen betreffende het doel en de werking van de vereniging.
Er zal vergaderd worden naar noodwendigheid, minstens vier keer per jaar.

Doel:
Het toekomstig genootschap stelt zich tot doel er voor te zorgen dat nooit vergeten wordt wat Anton van Wilderode heeft betekend voor de Vlaamse cultuur en literatuur en dat de belangstelling voor de dichter, voor zijn werk en voor zijn voormalig woonhuis blijvend gestimuleerd wordt. Daartoe zullen een aantal initiatieven bedacht, gecoördineerd en/of genomen worden die zich voornamelijk in en rond het Anton van Wilderodehuis zullen situeren.

Eerste grote uitdaging:
Het plannen en ondersteunen van activiteiten tijdens het herdenkingsjaar 2018 en in het bijzonder het bedenken van initiatieven die kunnen plaatsvinden ***tijdens de week van 28 juni, zijn geboortedag,*** in Moerbeke, het geboortedorp en de voormalige woonplaats van de dichter.

Wie interesse heeft om ook lid te worden van de literaire werkgroep stuurt een e-mail naar H. Coupé.

TERRA DELL' AMEN en LUCCA (Italië)

In het kader van het literair festival 'LuccAutori' werd op zaterdag 30 september de tentoonstelling **'De achterkant van de wolken'** geopend in Lucca (Toscane). De Italiaanse fotograaf Nico Cerri exposeerde er tot 8 oktober zijn werk dat geïnspireerd is op en geïllustreerd werd met gedichten uit de bundel "Terra dell' Amen" (Het land van Amen) van Anton van Wilderode. Het evenement werd onder de titel **'Een Geruis uit Vlaanderen'** (Un Fruscío dalle Fiandre) aan het publiek voorgesteld in villa Bottini en de gedichten werden voorgedragen door Hildegard Coupé (Nederlands) en Herman Cole (Italiaans).

UN FRUSCIO DELLE FIANDRE

A completare la giornata di sabato 30 settembre alle 17 a Villa Bottini, LuccAutori presenta "Un fruscìo dalle Fiandre" , una lettura poetica illustrata delle opere di Anton van Wilderode in lingua neerlandese e italiano. Intervengono Herman Cole e Hildegard Coupé. L'autore fiammingo è stato per quarant'anni insegnante di lingua latina e neerlandese a Sint Niklas, dal 1962 città gemellata con Lucca.

Herman Cole è docente di lingua italiana per adulti e autore di guide turistiche. E' cittadino onorario di Lucca. Hildegard Coupé è figlia del fratello gemello del poeta, docente di lingua inglese e conservatrice dell'archivio Anton van Wilderode.

Herman Cole (° 1947)

Afkomstig van Sint-Niklaas, ereburger van Lucca en italofiel. Hij is tekst- en scenarioschrijver, auteur van twee reisgidsen over Italië en reisbegeleider. Hij gaf jarenlang Italiaans in het volwassenenonderwijs

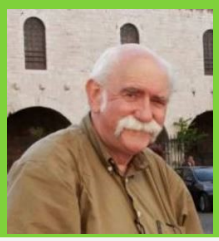

Voordracht door H. Coupé

LUCCAUTORI 2017

Een uitdaging voor wie van fotografie houdt.

Fotowedstrijd naar aanleiding van het herdenkingsjaar van Anton van Wilderode (2018).

Dat een prima wisselwerking kan bestaan tussen fotografie en poëzie wordt geïllustreerd in de luxeboeken van Van Wilderode-Decreton: 'Daar is maar één land dat mijn land kan zijn' (1983), 'En het dorp zal duren' (1986) en 'Het sierlijke bestaan van steden' (1990).

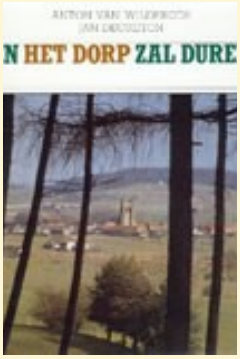

De poëzie van Van Wilderode kan fotografen (beginners of gevorderden) inspireren om de sfeer die een gedicht oproept op beeld vast te leggen.

Iedereen die een fototoestel weet te hanteren kan zelf één of meer gedichten van Van Wilderode uitkiezen om er passende foto's bij te maken (een groot aantal gedichten zijn te vinden op de website).

Tegen eind april-begin mei 2018 moet het resultaat aan ons bezorgd worden (digitaal, max. 8MB, formaat jpg-jpeg, titel van het gedicht).

Een selectie van uw foto's komt in aanmerking om in de aanloop naar de herdenkingsdag (28 juni) tentoongesteld te worden samen met het bijhorend gedicht (meer uitleg over de locatie(s) van de tentoonstelling volgt later). De beste foto (beoordeeld door een deskundige jury) wordt bekroond.

Om deel te kunnen nemen moet u op voorhand inschrijven via onderstaande e-mail. Wie hierin geïnteresseerd is en/of meer uitleg wil, kan contact opnemen via onderstaande e-mail. We houden u dan verder op de hoogte.

e-mail: info@antonvanwilderode.com

Poëtische KERSTVERTELLING: 'Het Herdertje van Pest'

Zestig jaar na de eerste uitgave van dit bundeltje (1957) en als opstart van het Anton van Wilderode-herdenkingsjaar **{100 & 20}** in 2018 is tijdens de kerstperiode in de kerk van Moerbeke-centrum poëzie en muziek te beluisteren. De nog steeds actuele berijmde vertelling 'Het herdertje van Pest' wordt toegelicht en voorgedragen door Hildegard Coupé (nicht van de dichter en archivaris van zijn nalatenschap). Jos D'hollander brengt muzikale intermezzi op het orgel en Sil De Vliegher zorgde voor de illustraties.

(Duurtijd: ong. 60 min.)

Jos D'hollander (° 1934)

De geboren Waaslander (Sint-Pauwels) was een goede vriend van Anton van Wilderode.

Tijdens zijn actieve loopbaan was deze veelzijdige musicus koster, koorleider en organist in verschillende kerken, muziekleraar in enkele colleges, professor aan het Lemmensinstituut, docent aan de beiaardschool van Mechelen, stadsbeiaardier o.a. in Gent en Sint-Niklaas. Als internationaal befaamd concertbeiaardier werd hij meermaals gelauwerd en bekroond.
Op de grootste klok van de beiaard van Sint-Niklaas liet hij de naam '*Lied van mijn land*' gieten.

Het herdertje van Pest (*) is een berijmde vertelling geïnspireerd door de Hongaarse opstand van oktober-november 1956. Het werk werd oorspronkelijk door de NIR als TV-spel uitgezonden (23-12-56) en verscheen nadien als privé-uitgave (1957) volgens de ene bron ten bate van de verwaarloosde jeugd, volgens de andere ten bate van de Hongaarse vluchtelingen. Het werd daarna opgenomen in de 'Verzamelde gedichten' (1974, 1976, 1980). Er kwamen nog herdrukken in 1984 en 1996 en een vertaling in het Hongaars in 2003.

** Het deel van Boedapest op de oostelijke oever van de Donau wordt PEST genoemd.*

Sil De Vliegher (° 2006)

Toen de 11-jarige kleinzoon van Hildegard Coupé haar het verhaal over het herdertje van Pest hoorde vertellen, liet hij zijn fantasie de vrije loop en illustreerde hij prompt de vertelling met een aantal bijpassende kindertekeningen.
Die illustraties zullen als achtergrond geprojecteerd worden tijdens de voorstelling.

Startactiviteit van het herdenkingsjaar **{100&20}**

Uitnodiging

Noteer 23 december alvast in uw agenda

POEZIE in de KERK

Poëtische en muzikale presentatie

Het herdertje van Pest

Een berijmde vertelling van Anton van Wilderode

Toelichting en voordracht : **Hildegard Coupé** (nicht van de dichter)
Aan het orgel: **Jos D'hollander** (beiaardier-organist)
Tekeningen op scherm: **Sil De Vliegher** (kleinzoon H. Coupé 11 jaar)

Zaterdag 23 december om 15:00

in de centrumkerk van Moerbeke

GRATIS TOEGANG

1956 : Hongaarse opstand tegen het stalinistisch bewind wordt neergeslagen
1957 : Publicatie van 'Het herdertje van Pest' als stil protest
2017 : Zestig jaar later blijft het onderwerp nog brandend actueel

V.U.: Hildegard Coupé , Heirweg 80, Moerbeke-Waas

Enige toelichting bij dit episch gedicht:

Tijdens de grote vakantie (eind juli) van 1956 (*) maakte Van Wilderode (met zijn vriend F. Van de Velde) een reis naar Wenen. Toevallig speelde Rapid Wien (een voetbalploeg uit die stad) de finale van de Mitropacup in en tegen het Hongaarse Vasas Boedapest. Alhoewel weinig geïnteresseerd in voetbal kon het gezelschap via een lokaal reisbureau een pasje bemachtigen om die wedstrijd in Boedapest bij te wonen.
In een interview met Joos Florquin zegt Van Wilderode daarover: "*We werden op staande voet supporter van Rapid Wien en hebben zo Boedapest even kunnen zien. Het was uiteraard een geleid bezoek, érg geleid, maar we hadden daar niet veel last van want we zijn vanuit het restaurant waar de Weense supporters verplicht verzameld werden, ongemerkt de stad ingetrokken. Van de match hebben we toch nog het einde meegemaakt omdat we onze busreis terug naar Wenen niet mochten missen.*"

* In elke biografie over Van Wilderode werd die reis naar Wenen foutief gesitueerd in 1955. Dit is echter onmogelijk omdat in dat jaar geen voetbalwedstrijd plaatsvond tussen Boedapest en R. Wenen.

Die enkele uren dat hij de gespannen sfeer achter het ijzeren gordijn kon opsnuiven moeten indruk gemaakt hebben op Van Wilderode. Omdat hij op zijn reizen altijd erg geïnteresseerd was in de plaatselijke tradities en cultuur heeft hij toen waarschijnlijk ook gehoord of gelezen over de 'kecskézés'. De kecskézés is een geitenkostuum uit Hongarije dat wordt aangetrokken bij het verhaal over de geboorte van Jezus, verteld uit het oogpunt van **de herder** van een kudde geiten. Dat verhaal werd vroeger rond kerstmis als toneel opgevoerd door rondtrekkende groepjes die aan de woningen gingen aankloppen. Daarbij werd door de herders muziek gespeeld op traditionele blaasinstrumenten (herdersfluit en doedelzak gemaakt van de huid van geiten).

Illustratie van Horvath Hermina bij de Hongaarse vertaling

Enkele maanden na het 'stiekeme' bezoek van Van Wilderode aan Boedapest kwam de Hongaarse bevolking, in oktober 1956, in opstand tegen het stalinistische bewind in hun land. Maar het protest werd na enkele weken bloedig neergeslagen met de hulp van de Sovjet-Unie. De ouderen onder ons herinneren zich allicht nog de vele Hongaarse vluchtelingen die hier in Vlaanderen werden opgevangen. Paus Pius XII vaardigde toen drie encyclieken uit waarin hij opriep tot gebed en waarin de inval van de USSR sterk veroordeeld werd. In het katholieke Vlaanderen werd die dagen dan ook in vele kerken en dorpskapellen gezamenlijk gebeden voor vrede en vrijheid in Hongarije.
Van Wilderode schreef naar aanleiding van dit gebeuren en met zijn eigen reisindrukken nog vers in het geheugen, een heel gevoelig episch gedicht als stille aanklacht tegen het repressieve optreden van 'de rode Herodes'. Hij liet, in de traditie van het land, een herdertje met doedelzak het door geweld overschaduwde kerstverhaal vertellen: 'Het herdertje van Pest'.

Zestig jaar later blijkt dit onderwerp nog steeds brandend actueel.

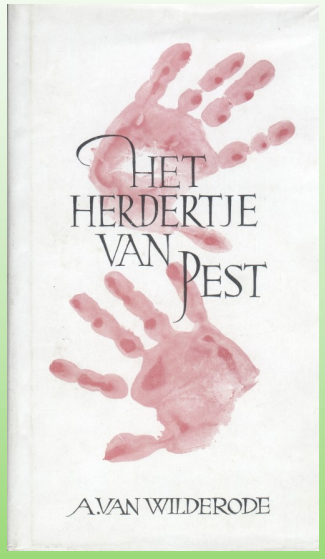

Eerste uitgave 1957
Privé-uitgave
Ontwerp kaft: Fil Coupé

Uitgave 1984
Stichting Mercator-Plantijn
Kleiner formaat
Tekening Hugo Heyens

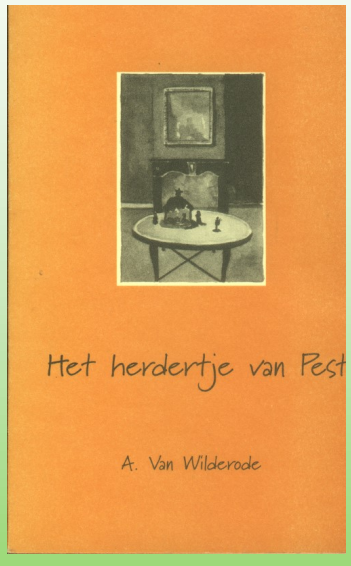

Uitgave 1996
Davidsfonds - H. Partous
40 jaar na de opstand
Illustraties Stefaan Van Biesen

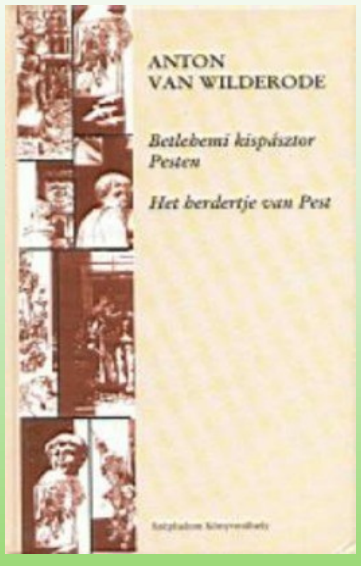

Uitgave 2003
'Betlehemi kispasztor Pesten'
Vertaling in het Hongaars door Király Zoltán met de Nederlandstalige versie ernaast

VKSJ-KAMP 1963 - Avondgebed in het Lechtal en het kamplied

Zomer 1963. De meisjesjeugdvereniging VKSJ van Sint-Niklaas gaat op kamp naar het Oostenrijkse Schönau (Tirol). De deelnemers zijn opgedeeld in drie groepen die elk een priester-begeleider hebben: EE. HH. Luc Lootens, Cyriel Coupé en Fernand Van de Velde. In Van Wilderodes dagboek van 1963 (deel 2) werd alles wat gebeurde tijdens dat verblijf minutieus genoteerd.

Op de laatste avond wordt het mooie gedicht 'Avondgebed in het Lechtal' (enkel gepubliceerd in een tijdschrift van de Sint-Paulusreizen en in 'Presentatieklokje' 17de jg okt '63) voorgedragen. We lezen in het dagboek over die afsluitende avond: "*Avondeten, afwas en daarna de schitterend geslaagde kampvuuravond vanwege de regen gehouden in de (te kleine) eetzaal. Zeer goede nummers in het 'vroede' en het 'zotte'. Een meisje leest de 'Ballade van de hond' die ik geschreven heb.*" Verder leest u meer hierover.

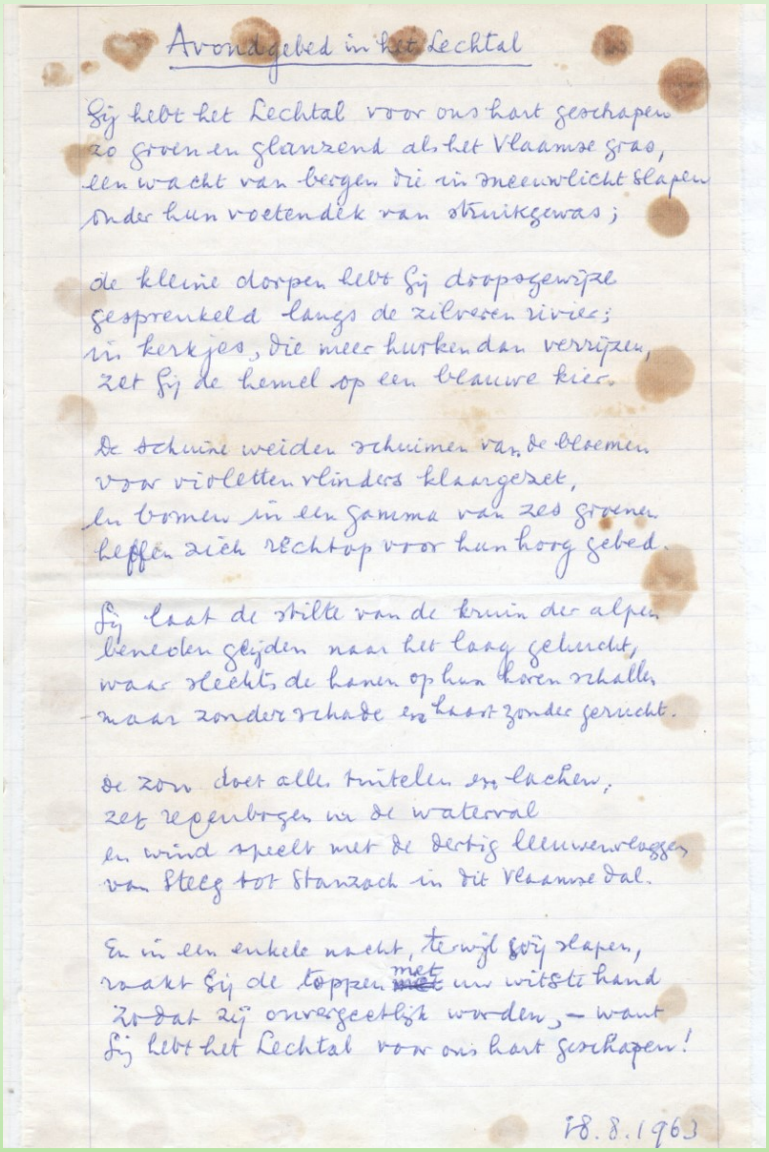

Avondgebed in het Lechtal

Gij hebt het Lechtal voor ons hart geschapen
zo groen en glanzend als het Vlaamse gras,
een wacht van bergen die in sneeuwlicht slapen
onder hun voetendek van struikgewas;

De kleine dorpen hebt Gij dropsgewijze
gesprenkeld langs de zilveren rivier;
in kerkjes, die meer hurken dan verrijzen,
zet Gij de hemel op een blauwe kier.

De schuine weiden schuimen van de bloemen
voor violetten vlinders klaargezet
en bomen in een gamma van zes groenen
heffen zich rechtop voor hun hoog gebed.

Gij laat de stilte van de kruin der alpen
beneden glijden naar het laag gehucht
waar slechts de hanen op hun horen schallen
maar zonder schade en haast zonder gerucht.

De zon doet alles tintelen en lachen,
zet regenbogen in de waterval
en wind speelt met de dertig leeuwenvlaggen
van Steeg tot Stanzach in dit Vlaamse dal.

En in één enkele nacht, terwijl wij slapen,
raakt Gij de toppen met Uw witste hand
zodat zij onvergeetlijk worden, - want
Gij hebt het Lechtal voor ons hart geschapen.

18.8.1963

Vastgekleefd (met lijmsporen) in het dagboek van 1963

♣♣♣♣♣

In voorbereiding op dat verblijf in het Lechtal schreef Van Wilderode het kamplied dat op muziek gezet werd door E.H. Van Laere, toen algemeen directeur van de zusters van O.L.V.-Presentatie in Sint-Niklaas.
'Groet uit Tyrol aan Vlaanderen' werd op elke dagtocht door de vrolijke bende a capella gezongen.
Dit lied werd enkel gepubliceerd in het kampverslag dat bestemd was voor de deelnemers en hun familie.
U leest het integraal op de volgende pagina.

GROET UIT TYROL AAN VLAANDEREN

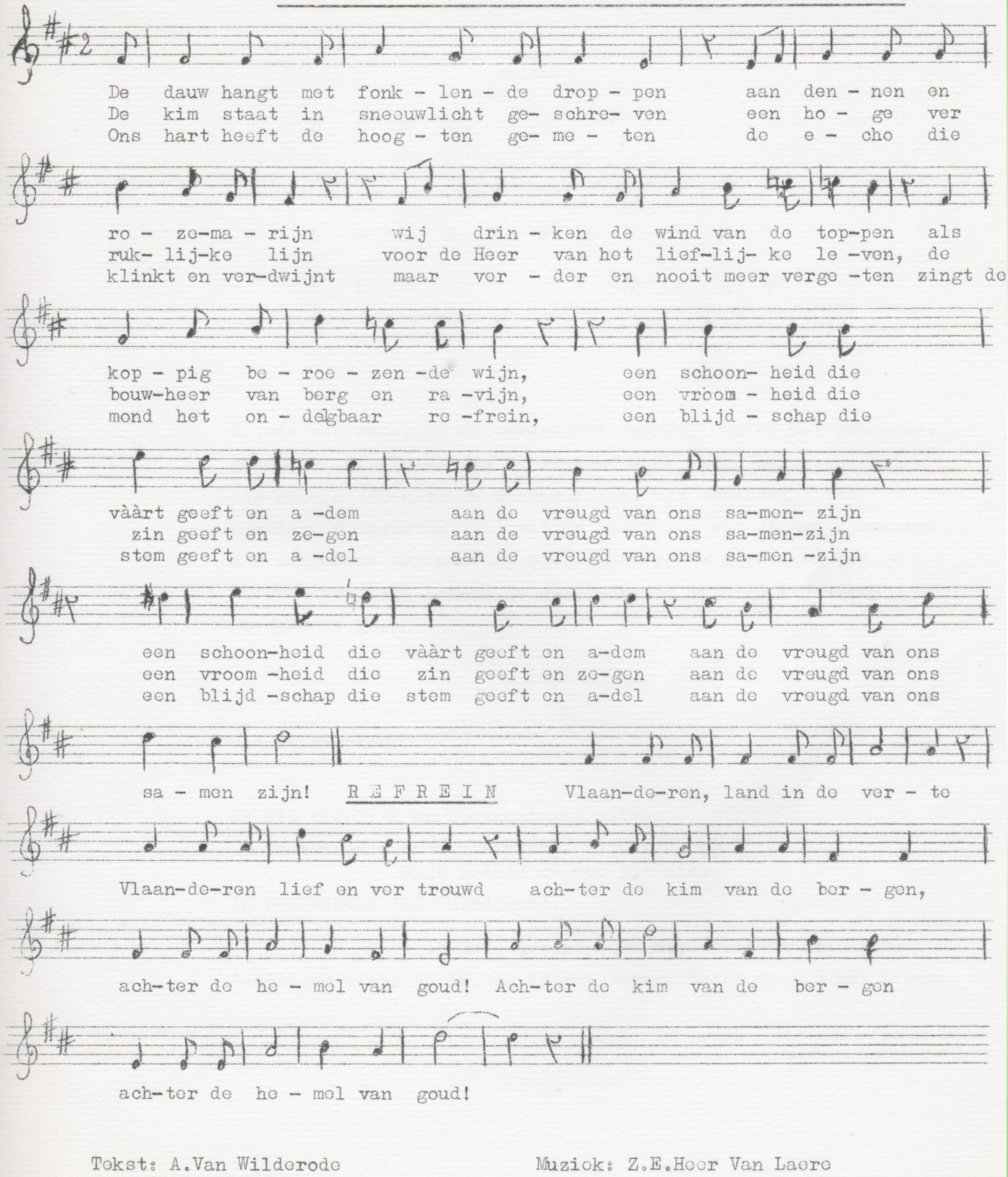

Tekst: A.Van Wilderode

Muziek: Z.E.Heer Van Laere

Dat Van Wilderode ook heel gevat en grappig uit de hoek kon komen bewijst volgende anekdote. In het gastverblijf van de groep liep een hond rond. Al gauw werd die de vriend van de meisjes en hun begeleid(st)ers. Van Wilderode zelf moest van dat dier niet veel weten, want hij had schrik voor honden. Op een dag lezen we in zijn dagboek een verrassend bericht.

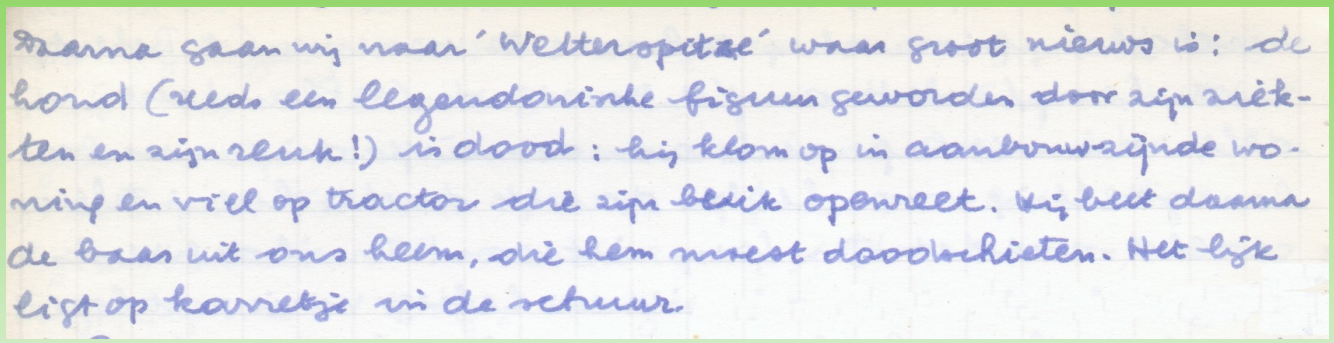
Daarna gaan wij naar 'Welterspitze' waar groot nieuws is: de hond (reeds een legendarische figuur geworden door zijn ziekten en zijn reuk!) is dood: hij klom op in aanbouwwijnde woning en viel op tractor die zijn bedik opereet. Hij belt daarna de baas uit ons heem, die hem moest doodschieten. Het lijk ligt op karretje in de schuur.

Ook het feit dat de buren naast het kampverblijf niet opgezet waren met de avondlijke gezangen en met het lawaai van de 'gidderende bende' leidde tot hoogoplopende discussies. De ruzie escaleerde en op een nacht goot de woedende buurman zijn beerkuip leeg juist vóór het gastverblijf.
Wanneer de drie meisjesgroepen voor de kampvuuravond een presentatie moesten voorbereiden, vroeg iemand aan Van Wilderode of hij niets kon schrijven over hun 'hond' en 'de beerkuip'. Hij ging enthousiast aan de slag en schreef, bestemd voor de bonte avond, de kampvuurrijmelarij 'De ballade van de hond'.

BALLADE VAN DE HOND

In Wetterspitze liep een hond
van af de eerste dagen rond.
Volgens de gastvrouw: "van best ras"
dat hij dan toch verloren was
want al zijn haar stond piek en stijf
op zijn weemoedig hondelijf.

Vlugger dan menig meisje deed
had hij de dagindeling beet.
Binst de formatie dwaalde hij
langsheen de volgetaste rij
der tafels, likkend tussendoor
aan elke confituurteljoor.

Wanneer hij even werd gestreeld
door Van de Velde of Miet Verspeelt
keek hij, haast zonder wangeluid
en diep tevreden, voor zich uit
terwijl zijn staart in snelle boog
zich rond zijn achterdeel bewoog.

Des avonds als het Sanhedrin
bijeenkwam rond een uur of tien
in het bescheiden gastvertrek,
lag hij diepzinnig uitgestrekt
op zijn tapijtje in de gang
zo lang het duurde (en 't duurde lang).

Maar na de kampstaf liep hij mee
tot boven toe op de allee,
betrok dan plichtsgetrouw de wacht
gedurende de hele nacht;
hij stonk wel even, maar och kom,
daar gaf hij helemaal niet om.

Wel werd hij (naar ik heb gehoord)
soms in zijn hondewacht gestoord
wanneer men onverwacht eens "moest" -
dan hield hij zich bijzonder koest.
(Voor hem trouwens geen moeilijkheid:
hij kon ter plaatse alles kwijt).

Geruime tijd wist niemand wat
de ziekte of kwaal was die hij had.
De een zei: "pest" - de ander "griep"
de derde giste "een poliep", -
Coupé zei; "Schurft, maar niet erg, want
het zit slechts aan de buitenkant".

Maar zondagavond—toen de buur,
die wilde maffen op dat uur,
met assistentie van zijn vrouw
kwam ruziemaken en algauw
met nul op tien, dus zwaar verlies,
de smadelijke aftocht blies,

(hij haalde daar in elk geval
zijn laatste argument van stal
en spreidde 't voor ons uit: het klonk
wel heel wat zachter, maar het stonk!) -
die zondagavond nu verdween
de hond en liet ons wees-alleen.

Wat was de reden van zijn vlucht?
Zocht hij een beetje verse lucht?
Of luchtte hij de rosse kat
die op de hoge hooiberg zat?
Maakten de meisjes het te bont
voor trommelvliezen van een hond?

Of had proost Lootens hem wellicht
door haatgevoelens zo ontsticht
dat hij zich niet op zijn gemak
meer voelde onder 't zelfde dak?
Maar, - hier verjaagd of ginds gelokt -
één ding is zeker: hij vertrok.

Des morgens vond men hem gewond
bijkans in stukken op de grond,
't stuk met de kop beet in passant
zijn meester tweemaal in de hand.
Eén schot maakte zijn stilte bruut
van relatief tot absoluut.

In Wetterspitze was verdriet
om wie voortijdig ons verliet.
Men hoorde snikken en ik zag
iemand (die ik niet noemen mag)
een stiekem kruisje drukken op
zijn slapgeworden hondekop.

Proost Van de Velde zeide stil,
krop in de keel: "Het toeval wil
dat hij zijn laatste vriendelijk woord
van mijne lippen heeft gehoord.
Het was een flinke hond, ik gaf
hem tien op vijftig voor gedrag".

In 't donker werd de dode hond
begraven in Tiroolse grond
nadat men hem, een beetje cru,
beroofd had van zijn pardessus.
Denk aan het beest dat hier eens liep
en werd begraven, R.I.P. en diep.

Indien uw e-mailadres nog niet bij ons bekend is en u wenst 'Toegift' verder te ontvangen, gelieve dit dan aan ons door te sturen.
Klik: mijn e-mailadres

Klik op volgende uitschrijflink indien u 'Toegift' NIET meer wenst te ontvangen.
UITSCHRIJVEN